

[10]. A cerevisia advectitia seu externa a quolibet eius vase duo grossi.

[11]. Et quicumque non soluta prius exactione praelata cerevisiam, vinum, medonem, malmaticum et alium quemcunque potum ex praedictis vendere et propinare in fraudem reipublicae praesumpserit, totum illud, in quo fraudem commisit seu committere voluit, irremissibiliter amittet, et ad poenam regalem solvendam, quotiens id commiserit, erit obligatus; capitaneusque loci in tales omnes et singulos, fraudem huiusmodi committentes, animadversionem debitam, veritate rei cognita, non habendo respectum ad quempiam, irremissibiliter exequatur.

[12]. Ad quam quidem exactionem colligendam diligenterque et fideliter exigendam in terra et districtibus praefatis in exactorem constituimus N.ⁱ, vobis omnibus et singulis, quorum interest, mandantes, quatinus praefato exactori nostro, sive ab eo substitutis, de ipsa exactione ducillorum respondeatis et responderi faciatis. Vos vero locorum capitanei eos, qui rebelles vel negligentes in solvendo erunt, et quos ipse exactor deferet, per pignorationes solitas ad solutionem huiusmodi exactionis compellatis sub poenis nostris, contra negligentes capitaneos in novis et antiquis statutis descriptis². Et pro gratia nostra aliter non facturi.

Datum Pyetrkoviae^j in conventu generali, sabbato proximo post festum Conversionis sancti Pauli apostoli anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto [27 I 1526], regni nostri anno vigesimo. Ad mandatum ^kRegiae Maiestatis proprium^k.

**VI. LITTERAE EPISCOPO ET CLERO DIOECESIS CRACOVIENSIS
OB DECIMUM QUEMQUE SUBDITUM IN BELLO CONTRA TURCOS ET TARTAROS
NUPER COMPOSITO AD EXPEDITIONEM GENERALEM
MISSUM INDEMNITATEM CAVENTES**

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae totiusque Prussiae etc. dominus et haeres.

Manifestum facimus tenore praesentium, quia cum anno superiore primum Turci, deinde Tartari validissimis copiis regnum nostrum adorti essent, et omnia in terris Russiae ferro ac igni vastassent, nosque in tam inopinato casu coacti essemus mota duntaxat nobilitate terrarum Minoris Poloniae, et delectu decimi cuiusque ex plebeis omnibus earundem terrarum facto¹ nos utcunque hostibus obicere, et tantam subditorum nostrorum calamitatem et discrimen regni propulsare; idque considerans reverendus in Christo pater dominus Petrus episcopus Cracoviensis et regni nostri vicecancellarius, nolens nobis pro fide sua erga nos et amore patriae in tanto periculo deesse, similem nobiscum decimi cuiusque omnium subditorum suorum et totius cleri sui delectum fecisset, militemque insuper ipse centum equorum nobiscum expeditisset; nolentes nos, ut pro gratia, quam illi debemus, ob tam insigne meritum, erga nos et rempublicam nostram exhibitum, aliquid hoc exemplo detrimenti acciperet in privilegiis et immunitatibus suis et ecclesiae suae, praesentibus litteris nostris testandum duximus et testamur ingenue ipsum reverendum dominum episcopum et eius clerum ecclesiae Cracoviensis praedictam expeditionem gentium suarum non ex ullo debito vel coactione nostra, sed mere motu proprio et ex libera sua voluntate fecisse, proindeque hanc rem nullum exemplum in posterum, quod libertatibus et privilegiis eius ecclesiae officere posset, trahi debere; quin immo obsequium hoc tam pium, in

ⁱ W Dr. okienko.

^j Tak w Dr. W MK₂: Pyotrcoviae.

^{k-k} W MK₂: proprium Regiae Maiestatis.

² Por. konstytucje sejmu koronacyjnego krakowskiego z 24 stycznia – 8 marca 1507 r., tekst nr I, art. 12, oraz konstytucje sejmu piotrkowskiego 11 listopada – 19 grudnia 1512 r., tekst nr II.

¹ Zarządzenia, dotyczące powołania co dziesiątego mieszczanina i poddanego pod broń, pochodzą z 10 i 29 sierpnia 1524 r. (por. sejm walny piotrkowski 1523, VIII, E, F); odnoszące się do nich zatem określenie anno superiore nie jest zbyt dokładne. Być może jednak, że według tej samej normy prowadzono też obronę w 1525 r., w czasie zaszłego wówczas najazdu tatarskiego.

nos et rempublicam nostram praestitum, pollicemur ipsi domino episcopo et eius ecclesiae uberrima gratia et patrocinio nostro regio semper referre.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Pyotrcoviae in conventu generali, feria quinta [post] Conversionis sancti Pauli anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto [25 I 1526], regni nostri anno vigesimo. Sigismundus rex subscripsit^a. Relatio magnifici Christophori de Schidlowyecz palatini et capitanei Cracoviensis et regni Poloniae cancellarii, Siradiensis, Sochaczewiensis, Gostinensis et Novae Civitatis Corczin etc. capitanei etc.

VII. LITTERAE RESTIUM

A. Litterae in vim primarum restium contra Thartaros scriptae^a.

Sigismundus etc. Universis et singulis palatinis, castellanis, capitaneis, dignitariis, officialibus, burgrabiis et nobi[lit]atum communitatibus, advocatis et scultetis ceterisque subditis nostris terras regni nostri ubilibet incolentibus et praesertim terram N. et districtum N. de iure et consuetudine ad expeditionem bellicam obligatis, sincere nobis et fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam. Magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles dilecti!

Quia nos certiores fecerunt exploratores nostri, Tartaros, continuos hostes nostros, ingenti vi regnum et dominia nostra populari statuuisse iamque illos prope fines nostros degere, Valachum item cum gentibus suis paratum esse et arcem Camyenyecz oppugnare velle; in conventu vero praeterito decreta sunt tantum praesidia ad leviores insultus hostium reprimendos, que illic in Russia tenemus quidem, sed que ad tantam potentiam propulsandam nequaquam sufficiunt. Et proinde, ne Respublica gravem aliquam iacturam, quam Dominus Deus avertat, accipiat, aut in magnum aliquod discrimen incidat, vobis omnibus in commune et quilibet seorsum, qui expeditionem bellicam generalem et servitium nobis et Reipublicae, in vim primarum restium notum facimus^b et mandamus, ut equos et arma aliaque omnia ad bellum necessaria parata et disposita iuxta debitum et facultatem vestram habeatis, ut cum primum tertiis restium litteris a nobis admoniti fueritis, possitis citra ullam moram ad tuendam^c patriam et hostes propulsandos accurrere, sub poena amissionis bonorum omnium. Volumus tamen, ut interim iudicia publica terrestria et castrensia non intermittantur, ut fertones et aliae contributiones in conventu generali decretae, de quibus dicta praesidia servamus, edantur et processus reformandorum iurium et statutorum iuxta constitutionem eiusdem conventus generalis non impediatur. Et ne quispiam de hoc mandato nostro aliquam ignorantiam praetendat, volumus, ut unus ad alium sibi viciniorem praesentes litteras, cum illas perlegerit, transmittat, ultimus vero easdem loci capitaneo repraesentet. Pro gratia nostra aliter facere non ausuri.

Datum^d in civitate nostra Gedanensi feria quarta intra octavam Sanctissimi Corporis Jesucristi, anno millesimo quingentesimo vigesimo sexto [6 VI 1526], regni nostri anno vigesimo. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium.

B. Litterae in vim primarum, secundarum et ultimarum restium scriptae quidem, sed etiam ut priores, non emissae.

Sigismundus etc. Universis et singulis palatinis, castellanis etc. ut supra. Non dubitamus, iam omnibus notum esse, Tartaros ingentibus copiis ad depopulandum regnum et dominia nostra irrupisse. Notum est etiam unicuique, qualis defensio sit in conventu generali novissimo decreta.

^a *W oryginale tego aktu (por. uwagi wstępne do niniejszych konstytucji, przypis 11) znajduje się własnoręczny podpis króla.*

^a *W tekście (MK₂, t. 40, s. 44) dopisano: quidem sed non publi[ca]te.*

^b *MK₂: efacimus.*

^c *MK₂: tueandam.*

^d *Wydawca AT, t. VII, Tytus Działyński, pominął tę formułę, zastępując ją dość swobodnym: Ex Marienburgo.*